ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Страсбург, 17.9.2024 г.
COM(2024) 55 final

ANNEX

ПРИЛОЖЕНИЕ

към

Предложение за
ПРЕПОРЪКА НА СЪВЕТА

относно среда без тютюнев дим и аерозоли
за замяна на Препоръка 2009/C 296/02 на Съвета

{SWD(2024) 55 final} - {SWD(2024) 56 final}

ПРИЛОЖЕНИЕ

Насоки относно защитата от излагане на тютюнев дим, приети на Втората конференция на страните по Рамковата конвенция на СЗО за контрол на тютюна

ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ, ЦЕЛИ И ОСНОВНИ СЪОБРАЖЕНИЯ

Цел на насоките

1. В съответствие с останалите разпоредби на Рамковата конвенция на СЗО за контрол на тютюна и намеренията на Конференцията на страните настоящите насоки са предназначени за подпомагане на страните за спазване на задълженията им по член 8 от Конвенцията. Те изхождат от най-добрите съществуващи научни доказателства и опит на страните, които успешно са приложили ефективни мерки за намаляване на излагането на тютюнев дим.

2. Насоките съдържат формулировки на принципите и определения на релевантните термини, за които е постигнато съгласие, както и препоръки, за които е постигнато съгласие, относно стъпките, необходими за изпълнението на задълженията по Конвенцията. Освен това насоките определят мерките, необходими за постигането на ефективна защита от опасностите от вторичен тютюнев дим. Страните се приканват да използват настоящите насоки не само за изпълнение на правните си задължения съгласно Конвенцията, но също и за да следват най-добрите практики за защита на общественото здраве.

Предназначение на насоките

3. Настоящите насоки имат две взаимосвързани цели. Първата е подпомагането на страните за спазването на задълженията им по член 8 от Рамковата конвенция на СЗО по начин, съответстващ на научните доказателства относно излагането на вторичен тютюнев дим и на най-добрите световни практики в прилагането на мерките за среда без тютюнев дим, така че по отношение на спазването на договора да бъде въведен висок стандарт на отчетност и да се окаже помощ на страните при прокарването на възможно най-високия здравен стандарт. Втората цел е свързана с определянето на ключовите елементи на законодателството, необходимо за ефективна защита от излагане на тютюнев дим, изисквана съгласно член 8.

Водещи съображения

4. Разработването на настоящите насоки беше повлияно от следните основни съображения:

   а) Задължението за защита от тютюневия дим, намерило израз в текста на член 8, се основава на основните човешки права и свободи. Предвид опасностите от вдишване на вторичен тютюнев дим, задължението за защита от тютюнев дим се съдържа имплицитно *inter alia* в правото на живот и правото на възможно най-висок здравен стандарт, признати в много международни правни документи (включително Устава на Световната здравна организация, Конвенцията за правата на детето, Конвенцията за премахване на всички форми на дискриминация спрямо жените и Международния пакт за икономически, социални и културни

права), които са официално включени в преамбюла на Рамковата конвенция на СЗО и са признати в конституциите на множество нации;

б) Задължението за защита на отделния индивид от тютюнев дим е конкретен израз на задължението на правителствата да приемат законодателство за защита на лицата от заплахи срещу техните основни права и свободи. Това задължение се разпростира върху всички лица, а не само върху определени групи от населението;

в) Няколко авторитетни научни организации определиха вторичния тютюнев дим като канцероген. Някои страни по Рамковата конвенция на СЗО (например Германия и Финландия) класифицираха вторичния тютюнев дим като канцероген и включиха защитата от излагане на вторичен тютюнев дим на работното място в тяхното законодателство за здраве и безопасност. Ето защо, в допълнение на изискванията на член 8, страните могат да бъдат задължени да направят необходимото по отношение на опасността от излагане на тютюнев дим в съответствие с техните съществуващи закони за работното място или други закони, уреждащи излагането на вредни вещества, включително канцерогени.

ФОРМУЛИРОВКА НА ПРИНЦИПИТЕ И РЕЛЕВАНТНИ ТЕРМИНИ В ОСНОВАТА НА ЗАЩИТАТА ОТ ИЗЛАГАНЕ НА ТЮТЮНЕВ ДИМ

Принципи

5. Както е отбелязано в член 4 на Рамковата конвенция на СЗО, необходим е силен политически ангажимент за вземането на мерки за защита на всички лица от излагане на тютюнев дим. Следните принципи, по които е постигнато съгласие, следва да са ръководни при изпълнението на член 8 от Конвенцията.

Принцип 1

6. Ефективните мерки за осигуряване на защита от излагане на тютюнев дим, както е предвидено в член 8 от Рамковата конвенция на Световната здравна организация, изискват пълно премахване на тютюнопушенето и тютюневия дим в определено пространство или среда с цел създаването на среда, която е 100 % без тютюнев дим. Не съществува безопасно ниво на излагане на тютюнев дим и понятия като „прагова стойност на токсичност от вторичен тютюнев дим“ следва да бъдат отхвърлени, тъй като противоречат на научните доказателства. Подходите, които нямат за цел среда, която е 100 % без тютюнев дим, включително вентилация, филтриране на въздуха и използване на определени зони за пушачи (било с отделни вентилационни системи или не), нееднократно са се оказвали неефективни и съществуват убедителни научни и други доказателства, че инженерните методи не защитават от излагане на тютюнев дим.

Принцип 2

7. Всички хора следва да бъдат защитени от излагане на тютюнев дим. Всички затворени работни помещения и затворени обществени места следва да бъдат без тютюнев дим.

Принцип 3

8. За защитата на хората от излагане на тютюнев дим е необходимо законодателство. Незадължителните политики за среда без тютюнев дим нееднократно са се оказвали неефективни и не осигуряват адекватна защита. За да бъде ефективно, законодателството следва да бъде просто, ясно и приложимо.

Принцип 4

9. Доброто планиране и адекватните ресурси са от съществено значение за успешното изпълнение и прилагане на законодателство за среда без тютюнев дим.

Принцип 5

10. Гражданското общество има централна роля при изграждането на подкрепа и гарантирането на спазването на мерките за среда без тютюнев дим и следва да бъде включено като активен партньор в процеса на изготвянето, изпълнението и прилагането на законодателството.

Принцип 6

11. Изпълнението на законодателство за среда без тютюнев дим, неговото прилагане и въздействието му следва да бъдат наблюдавани и оценявани. Това следва да включва и наблюдение и отговор на действия на тютюневата промишленост, които подкопават изпълнението и прилагането на законодателството, както е посочено в член 20.4 на Рамковата конвенция на СЗО.

Принцип 7

12. При необходимост защитата на хората от излагане на тютюнев дим следва да бъде засилена и разширена; действията в това отношение могат да включват ново или изменено законодателство, подобрено прилагане и други мерки в отговор на нови научни доказателства и опит, извлечен от изучаването на конкретни случаи.

Определения

13. При разработването на законодателството е важно да се подходи грижливо при определянето на основните термини. Тук са представени няколко препоръки по отношение на подходящи определения, основаващи се на опита в много страни. Определенията в настоящия раздел са в допълнение на вече включените в Рамковата конвенция на СЗО.

„Вторичен тютюнев дим“ или „тютюнев дим в околната среда“

14. Обикновено за описание на вида дим, предмет на член 8 от Рамковата конвенция на Световната здравна организация, се използват няколко алтернативни термина. Те включват „вторичен тютюнев дим“, „тютюнев дим в околната среда“ и „тютюнев дим, произвеждан от други хора“. Термини като „пасивно тютюнопушене“ и „недоброволно излагане на тютюнев дим“ следва да бъдат избягвани, тъй като опитът от Франция и другаде води до извода, че тютюневата промишленост може да използва тези термини в подкрепа на позицията, че „доброволното“ излагане е допустимо. Предпочитаните термини са „вторичен тютюнев дим“, понякога съкращаван на „ВТД“, и „тютюнев дим в околната среда“, понякога съкращаван на „ТДОС“; настоящите насоки използват „вторичен тютюнев дим“.

15. Вторичният тютюнев дим може да бъде определен като „димът, изпускан от горящия край на цигара или от други тютюневи продукти, обикновено в съчетание с дима, издишван от пушача“.

16. „Въздух без тютюнев дим“ е въздух, който е 100 % без тютюнев дим. Това определение включва, но не се ограничава до въздуха, в който не може да бъде видян, помирисан, усетен или измерен тютюнев дим[1].

„Тютюнопушене“

17. Този термин следва да бъде определен така, че да включва притежаването или контрола на запален тютюнев продукт, без оглед на това дали димът е активно вдишван или издишван.

„Обществени места“

18. При все че точното определение на „обществени места“ ще се различава в различните юрисдикции, важно е съответното законодателство да определи този термин възможно най-широко. Използваното определение следва да обхваща всички места, които са достъпни за обществеността, или места за колективна употреба, без оглед на собствеността или правото на достъп.

„Затворени“ или „на закрито“

19. Член 8 изисква защита от излагане на тютюнев дим в „затворените“ работни помещения и обществени места. Понеже са налице потенциални уловки при определянето на „затворените“ зони, опитът на различните страни при определянето на този термин трябва да бъде специално проучен. Определението следва да бъде възможно най-всеобхватно и ясно и следва да се положат грижи в него да се избегне създаването на списъци, които могат да бъдат изтълкувани като изключващи потенциално релевантни „затворени“ зони. Препоръчително е „затворените“ (или „на закрито“) зони да бъдат определени по начин, включващ всяко пространство, покрито с покрив или оградено с една или няколко стени или страни, без оглед на материала, използван за покрива, стената или страните, и без оглед на това дали структурата е постоянна или временна.

„Работно помещение“

20. „Работно помещение“ следва да бъде определено широко като „всяко помещение, използвано от хора по време на тяхната трудова заетост или работа“. Това следва да включва не само работа, извършвана срещу възнаграждение, но също и доброволен труд, ако е от вид, който обикновено се заплаща. Освен това „работни помещения“ включва не само местата, където се извършва работа, но също и всички прилежащи или свързани помещения, обикновено използвани от работниците в процеса на трудова заетост, например коридори, асансьори, стълбища, фоайета, общи съоръжения, кафенета, тоалетни, салони, трапезарии, както и външни сгради като депа и бараки. Превозните средства, използвани в процеса на работа, са работно помещение и следва специално да бъдат посочени за такива.

[1] Възможно е съставните елементи на тютюневия дим да съществуват във въздуха в количества, прекалено малки да бъдат измерени. Следва да се обърне внимание на вероятността тютюневата промишленост или хотелският и ресторантският бранш да опитат по възможност да се възползват от ограниченията на това определение.

21. Внимателно следва да се разгледа въпросът за работните помещения, които същевременно са дом или жилище на хора, например затвори, институции за душевно болни или домове за социални грижи. Тези места също представляват работни помещения за други хора, които следва да бъдат защитени от излагане на тютюнев дим.

„Обществен транспорт“

22. Общественият транспорт следва да бъде определен така, че да включва всяко превозно средство, използвано за превоз на членовете на обществеността, обикновено срещу възнаграждение или търговска печалба. Това би включвало и такситата.

ПРИЛОЖНО ПОЛЕ НА ЕФЕКТИВНОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

23. Член 8 изисква приемането на ефективни законодателни мерки, осигуряващи защита на хората от излагане на тютюнев дим в (1) затворени работни помещения, в (2) затворени обществени места, в (3) обществения транспорт, а (4) „при необходимост“ и на „други обществени места“.

24. Това създава задължението да се предостави всеобхватна защита, като се гарантира, че във всички затворени обществени места, всички затворени работни помещения, целия обществен транспорт и евентуално други (на открито или почти на открито) обществени места няма излагане на вторичен тютюнев дим. Никакви изключения не могат да бъдат оправдани на основата на здравни или правни аргументи. Ако на основата на други аргументи трябва да бъдат разглеждани изключения, същите следва да бъдат минимални. Освен това, ако страна по Конвенцията не е в състояние незабавно да постигне всеобхватно прилагане, член 8 създава постоянно задължение за възможно най-бързото отстраняване на изключенията и придаването на всеобхватен характер на защитата. Всяка страна следва да се стреми да осигури всеобхватна защита в рамките на пет години от влизането в сила за съответната страна на Рамковата конвенция на СЗО.

25. Безопасни нива на излагане на вторичен тютюнев дим не съществуват и, както беше признато от Конференцията на страните в решение FCTC/COP1(15), инженерните методи като вентилация, обмен на въздуха и използване на определени зони за пушене не защитават от излагане на тютюнев дим.

26. Следва да бъде осигурена защита във всички затворени или на закрито работни помещения, включително моторни превозни средства, използвани за работа (например таксита, линейки или превозни средства за доставки).

27. Според текста на договора се изискват защитни мерки не само във всички „затворени“ обществени места, а „при необходимост“ и в тези „други“ (т.е. на открито или почти на открито) обществени места. При определянето на тези обществени места на открито или почти на открито, за които е необходимо законодателство, страните следва да вземат под внимание данните за възможни здравни рискове в различните обстановки и да приемат най-ефективната защита от излагане във всеки отделен случай, за който данните сочат съществуването на риск.

28. Повишаването осведомеността на обществените фигури и лицата, формиращи общественото мнение, относно рисковете от излагане на вторичен тютюнев

дим чрез текущи информационни кампании е важна задача на правителствените агенции в партньорство с гражданското общество, за да се гарантира, че обществеността разбира и поддържа законодателното действие. Основните заинтересовани страни включват предприятията, ресторантските и хотелските асоциации, групите на работодателите, профсъюзите, медиите, здравните работници, организациите, представляващи децата и младежите, учебните или верските институции, изследователската общност и широката общественост. В процеса на изготвяне на законодателството усилията за повишаването на съзнанието следва да включват консултации със засегнатите предприятия и други организации и институции.

29. Ключовите послания следва да се съсредоточат върху вредата, причинена от излагането на вторичен тютюнев дим, върху факта, че премахването на дима от местата на закрито е единственото научно обосновано решение, което гарантира пълна защита от излагане, върху правото на всички работници да бъдат еднакво защитени от закона и върху факта, че няма място за компромис между здравето и икономиката, защото опитът на все по-голям брой юрисдикции показва, че среда без тютюнев дим е благотворна и за здравето, и за икономиката. Осведомителните кампаниите за обществеността трябва да засегнат и някои специфични условия, за които законодателството може да бъде неосъществимо или нецелесъобразно, като частните домове.

30. Обширните консултации със заинтересованите страни също са от съществено значение за разясняването на въпроса и мобилизацията на съответната група заинтересовани и ще способстват за създаването на подкрепа законодателството след неговото приемане. След приемането на законодателството, в периода, предхождащ изпълнението на закона, следва да се организира разяснителна кампания, както и да се предостави информация на собствениците на предприятия и на строителните ръководители, в която са очертани законът и техните отговорности, и да започне производството на необходимите помощни средства, като например табели. Тези мерки ще направят по-вероятно гладкото изпълнение на законодателството и високите нива на доброволно спазване. Послания в подкрепа на непушачите и изказващи благодарност на пушачите за спазването на закона ще дадат тласък на ангажимента на обществеността за прилагането и гладкото изпълнение на законодателството.

ПРАВОПРИЛАГАНЕ

Задължение за спазване

31. Ефективното законодателство следва да налага законови отговорности за спазване както от засегнатите отделни предприятия, така и от индивидуалните пушачи, и следва да предвиди санкции за нарушения, които да се прилагат към предприятията и, по възможност, пушачите. По принцип прилагането следва да се съсредоточи върху отделните предприятия. Законодателството следва да възложи отговорността за спазването му на собственика, ръководителя или друго лице, което е ръководител на обекта, и следва ясно да определи действията, които се изисква то да предприеме. Тези задължения следва да включват:

а) задължение за поставяне на ясни знаци на входа и на други подходящи места, указващи, че тютюнопушенето е забранено. Формата и съдържанието на тези знаци следва да бъдат определени от здравните органи или други правителствени агенции и могат да съдържат телефонен номер или други механизми на разположение на обществеността за съобщаване на нарушения, както и името на лицето в рамките на обекта, към което следва да се отправят жалбите;

б) задължение за отстраняване на всички пепелници от обекта;

в) задължение за надзор за съблюдаването на правилата;

г) задължение за предприемане на определени подходящи мерки за предотвратяване на тютюнопушенето в обекта от страна на отделни лица; Тези мерки биха могли да включват молба към лицето да не пуши, прекратяване на обслужването му, молба лицето да напусне обекта и сигнализиране на правоприлагащ или друг орган.

Санкции

32. Законодателството следва да определи глоби или други имуществени санкции за нарушения. Макар че размерите на санкциите по необходимост ще отразяват особените практики и обичаи на всяка страна, няколко принципа следва да бъдат водещи при решението. Най-важно е санкциите да бъдат достатъчно големи, за да възпират от нарушение, иначе те могат да бъдат игнорирани от нарушителите или да бъдат разглеждани просто като част от цената за правене на бизнес. По-големи санкции са необходими за възпиране от нарушения, извършвани от предприятия, отколкото за възпиране от нарушения на отделни пушачи, които обикновено разполагат с по-малко средства. Санкциите следва да се увеличават за повтарящи се нарушения и да съответстват на начина, по който в съответната страна се третират други, еднакво сериозни нарушения.

33. В допълнение на имуществените санкции, в съответствие с практиката в държавата и правната система, законодателството може също да предвиди административни санкции като временно отнемане на лицензи за осъществяване на дейност. Тези „санкции в ролята на последна мярка“ се използват рядко, но са много важни за осигуряване прилагането на закона срещу всяко предприятие, което реши да се противопоставя системно на закона.

34. Може да бъде обмислено и включването на наказания, ако това е целесъобразно в правовия и културен контекст на държавата.

Инфраструктура за правоприлагане

35. Законодателството следва да определи органа или органите, отговарящи за прилагането му, и да включва система за наблюдение на спазването му и за преследване на нарушителите.

36. Наблюдението следва да включва процедура за инспекция на предприятията за проверка на спазването. Рядко се случва да е необходимо създаването на нова система за инспекции във връзка с прилагането на законодателство за среда без тютюнев дим. Вместо това, наблюдението за спазване може по принцип да се осъществява, като се използват един или повече налични вече механизма за инспектиране на обектите и работните помещения на предприятията. Обикновено за тази цел съществуват разнообразни варианти. В много страни

инспекциите за спазване могат да бъдат включени като част в инспекциите за лицензиране, здравните и санитарни инспекции, инспекциите за здраве и безопасност на работното място, противопожарните инспекции или подобни програми. Може да има стойност използването на няколко такива източника за едновременно събиране на информация.

37. При възможност е препоръчително използването на инспектори или служители на правоприлагащите органи на местно ниво; това вероятно ще допринесе за нарастването на наличните ресурси за прилагане и нивото на спазване. Този подход предполага създаването на механизъм за национална координация, който да гарантира последователен подход в национален мащаб.

38. Независимо от използвания механизъм, наблюдението следва да се основава на цялостен план за прилагане и да включва процедура за ефективно обучение на инспектори. Ефективното наблюдение може да съчетава редовни инспекции с непланирани, внезапни инспекции, както и посещения в отговор на жалби. В ранния период, след като законът вече поражда действие, такива посещения могат да бъдат с обяснителен характер, тъй като повечето нарушения вероятно са непреднамерени. Законодателството следва да оправомощава инспекторите да влизат в обектите, предмет на закона, и да събират образци и доказателства, в случай че тези правомощия не са вече установени в съществуващото право. Също така законодателството следва да забранява на предприятията да възпрепятства инспекторите в тяхната работа.

39. Разходите за ефективно наблюдение не са прекалено високи. Не е необходимо да се назначават голям брой инспектори, понеже инспекциите могат да се извършват, като се използват съществуващите програми и персонал, и понеже опитът сочи, че законодателство за среда без тютюнев дим бързо започва да се „самоприлага“ (т.е. прилага се предимно от обществеността). Съдебно преследване може би е необходимо единствено в няколко случая, ако законодателството се изпълнява внимателно и се полагат дейни усилия за осведомяването на предприятията и обществеността.

40. Макар тези програми да не са скъпи, има нужда от средства за осведомяването на предприятията, обучението на инспекторите, координацията на инспекциите и заплащането на персонала за инспекции на предприятията извън обичайното работно време. За тази цел следва да бъде определен механизъм на финансиране. Ефективните програми за наблюдение използват различни източници за финансиране, включително определени за целта данъчни приходи, лицензионни такси на бизнеса и определена част от глобите, плащани от нарушителите.

Стратегии за прилагане

41. Стратегическите подходи за прилагане на законодателството могат да увеличат максимално неговото спазване, да опростят изпълнението му и да намалят нивото на необходимите ресурси за прилагане.

42. По-специално дейностите по прилагане в периода, непосредствено след влизането на закона в сила, са от решаващо значение за успеха на закона и за успеха на бъдещото наблюдение и прилагане. Много юрисдикции препоръчват начален период на „меко“ правоприлагане, през който нарушителите се предупреждават, но не се санкционират. Този подход следва да бъде съчетан с активна осведомителна кампания за собствениците на предприятия относно

техните отговорности съгласно закона, като предприятията следва да са наясно, че началният гратисен период или период на постепенно въвеждане ще бъде последван от период на по-стриктно прилагане.

43. Когато започне активното прилагане на закона, за да се увеличи възпиращото му действие, много юрисдикции препоръчват използването на приковаващи общественото внимание съдебни преследвания. Посредством идентифицирането на изявени нарушители, които активно се противопоставят на закона, и са добре известни в съответната общност, посредством предприемането на бързи и твърди действия, като се прави необходимото за максимално изостряне на общественото внимание към тези действия, органите са в състояние да демонстрират своята решимост и сериозния характер на закона. Това увеличава доброволното му спазване и намалява ресурсите, необходими за бъдещето наблюдение и прилагане.

44. Макар законите за среда без тютюнев дим да стават бързо „самоприлагащи се“, в не по-малка степен от съществено значение е органите да бъдат подготвени да отговорят бързо и решително на изолирани случаи на арогантно нарушаване. Особено когато законът току-що е влязъл в действие, може да се намерят отделни нарушители, който публично показват незачитане на закона. Силният отговор в тези случаи е показателен за очакваното спазване на закона и ще улесни бъдещите усилия, докато нерешителността може бързо да доведе до широко разпространени нарушения.

Мобилизация и ангажимент на общността

45. Ефективността на програмата за наблюдение и прилагане се увеличава чрез включването на съответната общност в програмата. Ангажирането на подкрепата на общността и насърчаването на нейните членове да наблюдават за спазването на закона и да съобщават за нарушения увеличава значително обсега на действие на правоприлагащите агенции и намалява нуждата от ресурси за постигане спазване. Факт е, че в повечето юрисдикции жалбите от общността за главните средства за осигуряване на спазване. По тази причина законодателството за среда без тютюнев дим следва да посочи, че членовете на обществеността могат да подават жалби, и да оправомощи всяко лице или неправителствена организация да предприема действия за налагане спазването на мерките, регулиращи излагането на вторичен тютюнев дим. Програмата за прилагане следва да включва безплатен телефонен номер за жалби или друга подобна система за насърчаване на обществеността да съобщава за нарушения.

НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА МЕРКИТЕ

46. Наблюдението и оценката на мерките за намаляване на излагането на тютюнев дим са важни по няколко причини, например:

а) за увеличаването на политическата и обществената подкрепа за засилването и разширяването на законодателните разпоредби;

б) за документирането на успехите, които да информират и подпомагат усилията на други страни;

в) за идентифицирането и разгласяването на усилията на тютюневата промишленост за подкопаване мерките за изпълнение.

47. Обсегът и степента на сложност на наблюдение и оценка ще се различават между юрисдикциите в зависимост от наличните експертни познания и ресурси. Важно е обаче да се оцени резултатът от приложените мерки, по-специално върху ключовия показател за излагане на вторичен тютюнев дим на работни и обществени места. Може би съществуват рентабилни начини това да бъде постигнато, например чрез използване на данни или информация, събрана по пътя на рутинни дейности като инспекции на работното място.

48. Съществуват общо осем ключови процеса и показателя за резултати, които следва да бъдат взети предвид[2]: (2)

Процеси

а) познания, позиции и подкрепа за политики за среда без тютюнев дим сред населението и по възможност сред конкретни групи, например работещите в барове;

б) прилагане и спазване на политики за среда без тютюнев дим;

Резултати

а) намаляване излагането на работещите на вторичен тютюнев дим на работни и обществени места;

б) намаляване съдържанието на вторичен тютюнев дим във въздуха на работни помещения (особено в ресторанти) и обществени места;

в) намаляване смъртността и заболеваемостта от излагането на вторичен тютюнев дим;

г) намаляване излагането на вторичен тютюнев дим в частни домове;

д) промени в тютюнопушенето и свързаното с тютюнопушенето поведение;

е) икономически последици.

[2] Публикацията „Препоръки на СЗО относно политиката за защита от излагане на вторичен тютюнев дим“ (Женева, Световна здравна организация, 2007 г.) предоставя препратки и връзки към проучванията за наблюдение, проведени другаде, във връзка с всички тези показатели.